

Megtakaríthattak volna 25 milliót...

Amint Bakonyi Tibor Magyar Ederől írt könyvében olvashatjuk, az építész 1912-ben emelte szívéhez a fegyvert, amely kioltotta életét. A Reök-palota Európa-hírű alkotója nem gyarapíthatta tovább historizáló-szeccessziós épületeinek sorát városunkban, ahol sok ház jelzi tervezői fantáziáját. Ezek egyike az ugyancsak 1912-ben befejezett református palota.

Felújítása sok éve tart, szinte megszoktuk már a körülötte tornyosuló állványerdőt. Födém szerkeze-matráj salakbetonból készült. A fagerendák szerkezet mellett sok, ár víz után emelt épületnél használták ezt az akkoriban igen elterjedt építészeti megoldást. A salakbeton kazánsalakból készül és el nem égett szénét is tartalmaz. A víz és a pára hatására meginduló bomlás olyan korrózióhoz vezet, amely 60–70 év időtartamot enged az ilyen födém szerkezetnek. (Tóth Dezső, az IKV főmérnöke szerint sok ilyen — közel egy időben épült — szegedi ház felújítására lesz hamarosan szükség.)

A református palotán 1964–65-ben részfödém-cserét végeztek, de így sem lehetett elkerülni, hogy 1985-ben ismét állványokat építsenek a ház köré és nekilássanak a teljes felújításhoz. A lakókat az építkezés idejére természetesen teljesen kiköltöztették. Ez sokak számára lehetett kellemetlen, a legérzékenyebben azonban az épület eredeti birtokosait és egyben névadóit érintette.

1953-ig az egész épület református egyháza volt. Akkor államosították, ám egy részét mentesítették a lefoglalás alól. Öt szolgálati lakás mellett a földszinti gyülekezeti helyiségek maradtak az egyházközség kezében. Hétközi istentiszteletek, gyűlések, magasabb egyházi személyiségek fogadásának helyszíne volt a református palota. Eppen ezért, amikor ki kellett költöznünk, az Állami Egyházügyi Hivatal Csongrád megyei titkárságának segítségével volt szükség ahhoz, hogy ideiglenes helyeiken legalább részben el tudják látni egyházi funkciójukat.

Bartha Tibor lelkész azóta a lakásán tart gyűléseket, ott fogadja és szállítja el vendégeit. Egy volt órásműhelyben rendezték be lelkész hivatallukát, s egy Mérey utcai pince szolgál gyülekezeti helyül. Ez utóbbi — szivárgó szennyvízcövekkel, mellékhelyiségek nélkül — alkalmatlan olyan összejövetelekre, amelyeknek jellemzője az elmélyült ünnepélyesség. Helyzetük még így is kivételesen kedvezményezett, hiszen az IKV-től bérelt helyiségekért évente „csak” 60 ezer forintot fizetnek. Ennyiben maximáltnak bírelti díjat, így az a viszálykodás nem emelkedhet. A városi vezetők jóindulata tehát nem hiányzott. A gyülekezet tagjainak érdeklődése a hosszas építkezés iránt azonban lassan türelmetlenségévé változik. S ez igazán érthető...

Az újjáépítés beruházója az IKV, kivitelezője Csomiép, amely csak 1990. szeptember 30-ára ígérte a munka befejezését. Ez nagyon hosszú határidő, még akkor is, ha figyelembe vesszük a rossz felvonulási körülményeket és azt, hogy

Újjáépül a református palota

igen nagy, 6500 négyzetméteres alapterületen dolgoznak.

A felújítás tervei a Csomiterv rajzasztalainál készültek, az épület eredeti formáinak tiszteletben tartásával. A tervezettségben az egyházközség képviselői is részt vettek. Elképzeléseiket figyelembe véve a felújított épületben — a korábbi szétszórtság után — műszakilag is levasztva, lezárható egységet alkotnak majd azok a lakások és más helyiségek, amelyek az egyházat illetik. A Csomiterv nevéhez még egy szabadalmaztatott eljárás is fűződik. Eszerint a födémrészeket lent készítik el, s aztán húzzák föl a helyükre.

A tetőszerkezet cseréjén túl teljes épületgépészeti felújítást is végeznek. Új csatornahálózat, villany-, víz- és gázvezetékek kerülnek a régi helyére. A lifteket már korábban renoválták.

A túlméretezettnek tűnő határidő sok millió forintjába kerül az IKV-nak. A szerződés szerinti 100 milliós költségvetés most már a 137 millióhoz közelít. Ebből jó ütemű munkaszervezéssel megtakaríthatták volna azt a 25 milliót, amit az időközben bevezetett forgalmi adóként kénytelenek kifizetni.

A ház belső képe jó felkész állapotot mutat. A vezetékek mindenütt a falba ágyazva várják az elfedést. Az épület jobb szárnyában már a fürdőkádak beépítésénél, és a csempék fölrakásánál tartanak. Ide még az idén beköltözhetnek az

első lakók. Ugyanitt az egyik belső udvar falait is festik a legfelső emeleten. A tetőt kívülről palával borítják, ez alatt cserép is véd majd a csapadék ellen. A diszbádózással készült kis tornyok, szalaggal átfönt lelvélkötegeket idéző motívumok is újjászültek. Mindenütt javítják, s ahol szükséges, újra öntik a lépcsőház és a külső falak stukkódíszait. Az építőket erősen aggasztja a homlokzati gipszdíszítés állapota. Most folynak a szerkezeti vizsgálatok, amelyek azt az eredményt is hozhatják, hogy az anyag elfáradása miatt az összes külső díszítőelemet újra el kell készíteni.

A földszint üzlethelyiségeinek acélból készült ablakkeretei néhol már a helyükön vannak. Úgy tervezik, fogtechnikusok, egy járműszaküzlet, papírbolt és a régi Delikat kereskedői foglalják el majd e helyeket, s a fodorászat is bővül egy kis résszel.

A tompaszögben szétnyíló, terrasszal összekötött szimmetrikus épülettömbök homlokzatán kerámia mozaikképek láthatók. Népi-vallási szimbólumok: a magvető és a betakarító alakjai. Magyar Ede tervezte, e motívumokkal az épület rendeltetését kívánta hangsúlyozni. Akárcsak a főbejárat feletti műkő szoborpark: éneklő és tanuló gyermekcsoporthoz helyezett ide. A mozaikok és a szobrok várják, hogy eltűnjenek az állványok, elvonuljanak a gépek, s a 44 főbérleti lakásba beköltözzenek egykori és új gazdáik. Várakoznak — ők még türelmesek.

Nyilas Péter

Bemutatták A mosoly országát

A Szegedi Szabadtéri Játékok történetében első ízben kapott helyet a sokak által kedvelt, népszerű műfaj: az operett. Tegnap este igen nagy érdeklődés mellett mutatták be Lehár Ferenc művét, A mosoly országát, amelyet Ruszt József rendezésében állítottak színpadra. Fotóriportterünk, Nagy László a két főszereplő — Pitti Katalin (Liza grófnő) és Ilosfalvy Róbert (Szu-csong) — ketőst örökítette meg.

Nagy László felvétele

Tegnap lapszámunkban akban pedig a darab koreográfusával folytatott beszélgetést adjuk közre.

„Mindegy, milyen műfajhoz nyúl az ember”

A mosoly országa próbáin a művészek feltűnően sok időt szenteltek a mozgásnak. A szellemesen megkoreografált táncokból a főszereplő színészek, énekesek is kivételként részüket. Imre Zoltán koreográfus igyekezett szinte mindenkit megmozgatni a színpadon.

— Nagyon nehéz táncolva énekelni. Nem haragszanak az énekesek, hogy így megmozdították őket?

— Azt tapasztalom, inkább örülnek neki. Ők is tudják, hogy az előadás dinamikája, érdekessége mennyire függ a jól kitalált mozgásoktól. Az unalmas táncbetétek lelassítják a cselekményt. E romantikus ope-

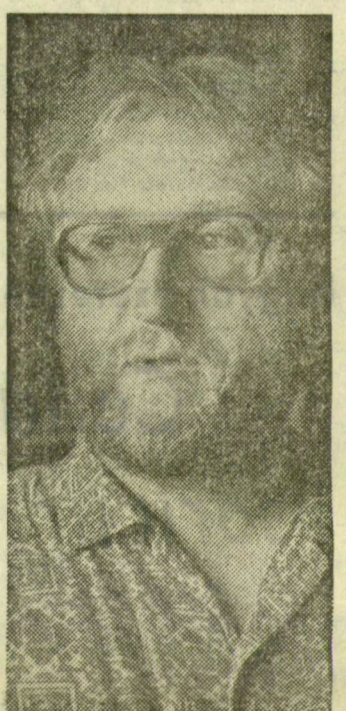
rett statikáját szerettem volna feloldani mostani koreográfiámmal. Szándékom szerint ebben az előadásban a táncjelenetek összekapcsolják a cselekmény láncszemeit, s néha még tovább is gördítik azt. Nem bonyolult táncleírásokat kell a színészeknek megtanítani, azt kell inkább jól kitalálni, hogyan vegyenek részt egy közös mozgásban.

— Ön, aki 17 évet töltött Nyugaton és avantgard együttesben is dolgozott, milyen viszonyban van az operettel?

— Régebben nem nagyon szerettem ezt a műfajt; kétségtelen, hogy ez egy közép-európai, tipikusan osztrák-magyar szülemény. De rengeteg lehetőség rejlik benne. Lehár gyönyörű zenéket írt. A mosolyba, sőt, a humor sem hiányzik ebből az operettből. Egyébként az évek alatt rájöttem, teljesen mindegy, milyen témához, vagy műfajhoz nyúl az ember, egy a lényeg: mit tud belőle kihozni. Mindent el lehet rontani és mindenből lehet szenzációsan jól is csinálni. Ma már ott tartok, hogy vannak kedvenc operettszerzőim is.

— A szegedi színházban a Vaszy-időszak táncosa és koreográfusa volt. Innen szakadt idegenbe, miért?

— Először eszembe sem jutott kinn maradni. 1968-ban Kölnben volt egy nemzetközi verseny, ahol akkori partnernőmmel szeretnénk volna szerepelni. Hosszas huzavona után kaptuk csak meg a kiutazási engedélyt, s a partnernőmet az utolsó pillanatban valamiért visszavonták. En elkeseredve, most már csak mint érdeklődő vágtam neki az útnak. Szereplésről szó sem lehetett, hisz a produkciót kettőnkre találtam ki. Óriási szerencsémre Kölnben az első nap összeismerkedtem egy magyar táncosnővel, aki három nap alatt megtanulta a koreográfiát. Megnyertük a versenyt és én akkor elgondolkodtam: milyenek is az én lehetőségeim, mekkora az életem, a szabadságom otthon? A díjjal együttjárt pénzből — úgy tűnt — egy darabig képes leszek külföldön élni, tanulni és dolgozni. A 17 évből hetet az NSZK-ban töltöttem el, táncoltam a Stuttgarter Balettnben, a kölni operában és egy avantgard együttesben is. Ezután Angliában a Rambert Balettnben kilenc évig, Barcelonában a Lindsay Kempben egy évig koreografuskodtam. Külföldi éveim alatt voltak mélypontjaim is, de úgy erzem, néha nem árt leszállni a pokol fenekére, s kipró-

bálni, fel tud-e az ember onnan jönni. Londoni éveim alatt elvégeztem a filmművészeti főiskolát, csináltam néhány filmet is. Ezeket Szegeden is szeretném bemutatni a Belvárosi mozi kamaratermében. Foglalkoztam mozgásterápiával is. Börtön és javító-nevelő intézet lakóinak pszichés panaszait próbáltam „gyógyítani” a táncsal, a mozgás felszabadító erejével. Életem egyik legnagyobb élménye volt ez a feladat.

— S itthon?

— Örülök, hogy egy ilyen pezsgő korszakban kezdhetem újra a munkát. Bizom benne, hogy a jövőben nagy változások lesznek a magyar színházi életben. Öt évvel ezelőtt a budapesti Kamarabalett hívására jöttem haza. A Hullámhosszak utazása című táncjátékkal debütáltam itthon. Ez egy életrajzi balett, azzal végződik, hogy február 14-én, Rachel napján visszaérkezem Magyarországra, s ezzel valami nagy-nagy varázslat kezdődik az életben. Krámer Györgynek A sakálók című filmjében főszerepet táncoltam; a kaposváriakkal a Három-egy a szerelem javára című operettet csináltuk meg, majd Spiró Ahogy tesszük című darabjához készíttettem koreográfiát, ami különdíjat nyert a színházi fesztiválon. Németh Sándor kérésére az Ének az esőben is boldogan elvállaltam a fővárosi operettben. Ugyanitt Vamossal nerég megcsináltuk a Cirkuszhercegnőt, ami-vel szeptemberben Angliába megyünk. S két éve itt vagyok Szegeden, Krámer György Balettigazgató mellett, mint művészeti vezető. Imádok újra Szegeden élni, de annak is örülök, ha utazhatok keresztül-kasul a világon. Edesanyám nagyon hiányzott a hosszú külföldi évek alatt, ezért most külön öröm, hogy egy új, közös életet kezdhettünk. Itthon vagyok.

Pacsika Emília

Háború és béke

Néhány napja jelent meg a Magyar Nemzetben a honvédelmi törvény módosításán felhívó ceglédi sorkatonák nyilatkozata. A felhívórodást kiváltó törvénymódosítás lényege a következő: az egyetemist, főiskolát végzőket, illetve az előfelvételi katonai szolgálati ideje egy év, míg a többieké 18 hónap maradt.

A 18 hónaposok sehogyszem tudják elképzelni, hogy mi lehet a megkülönböztetés oka, alapja. És ahogyan mindig, azok érzik sértve magukat, akik kimaradnak valami „jó-ból”. Ha a „felhívórodók” helyébe képzelem magam, és csupán a megkülönböztetés pusztá tényét veszem figyelembe, akkor, azt hiszem, én sem hagytam volna szó nélkül. Talán még akkor sem, ha szóról szóra megindokolják a módosítást. Csak hát, ebben az esetben hiába az igazság, nem sok vigaszt nyújt.

Hogy mégis, mi lehet a módosítás oka? Egyrészt a létszámcsokkentés, másrészt az értelmiségiek és a fizikai dolgozó helyzete, lehetőségei közti különbség.

Egy értelmiségi, mire kerülül az egyetemről vagy a főiskoláról, 23, 24 vagy 25 éves — eltekintve az évismétőlől. Ekkor kezdhet hozzá az anyagi megteremtéséhez. Ismerve az értelmiségiek átlagos kereseti lehetőségeit, úgy 30–40 éves korra talán elérhet valamit. Ezt az időhatárt, ha nem is sokkal, de kitolja a katonai szolgálata ideje.

Ezzel szemben egy fizikai dolgozónak legalább

4–5 év előnye van, hogy megteremtse anyagi bázisát. És azt is tegyük meg hozzá, ami nálunk régi gyakorlat: bizonyos fizikai munkákat jobban megfizetnek, mint egyes szellemi tevékenységeket. Ebből a nézőpontból talán még sajnálhatnánk is a 18 hónaposok az értelmiségiek azon rétegeit, melyek — mint például a tanítók, tanárok, népművelők — elkötelezett anyagi hátrányba kerülhetnek.

Ha visszaemlékszem a „seregben” eltöltött időre, most kezdem megérteni azt az összehasonlítást, ami szinte mindig napirenden volt a „táposok” és a 18 hónaposok beszélgetéseiben. Az utóbbiak állandóan feltették nekünk a kérdést, hogy „minek tanulsz, ha úgysem lesz annyi pénz, mint nekem, aki nem fárasztja magát a könyvekkel és mégis dől hozzá a pénz.” Ezt persze nem lehetett elmagyarázni —, hogy miért is kellene azok a könyvek —, s ha véletlenül egy bölcselő szávaival akartunk indoklást találni — „A tudás hatalom”, akkor erre már kész volt a válasz, ami egy gúnyos mosolyból állt, kimutatandó a naivitásunk, és egy frappáns megjegyzésből, miszerint, inkább a pénz juttat hatalomhoz. Egy ilyen rövid párbeszéd pontos keresztmetszetet ad a társadalomban uralkodó értékrendszerről.

P. Sz.